

بررسی تأثیر هویت حرفه‌ای بر هوش اخلاقی دانشجویان

زهرا کریم النفس: دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

بابک حسین زاده: استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران. (* نویسنده مسئول) hosseinzadeh2002@gmail.com

سیده زهرا حسینی درون کلائی: استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران.

چکیده

کلیدواژه‌ها

هویت حرفه‌ای،
هوش اخلاقی،
دانشجویان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۹

تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۹/۲۰

زمینه و هدف: در محیط‌های آموزشی و حرفه‌ای، دانشجویان با چالش‌های متعددی مواجه می‌شوند که می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی آنان تأثیر بگذارد. مسئله‌ای که در این زمینه مطرح می‌شود، این است که ضعف در هویت حرفه‌ای می‌تواند منجر به کاهش پایبندی به اصول اخلاقی شود و در نهایت بر کیفیت عملکرد حرفه‌ای افراد اثر منفی بگذارد؛ از این رو هدف مطالعه حاضر، بررسی تأثیر هویت حرفه‌ای بر هوش اخلاقی دانشجویان بود.

روش کار: روش مطالعه آمیخته (کیفی و کمی) بود. برای جمع‌آوری داده‌های کیفی در این پژوهش از مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته در قالب روش پارادایمی استفاده شد. از مجموع ۲۰ خبره در نظر گرفته شده برای تحقیق بر اساس قانون اشباع ۱۰ نفر برای این تحقیق در نظر گرفته شد. در بخش کمی براساس معیارهای استخراج شده از مرحله کیفی به طراحی پرسش‌نامه محقق ساخته هویت حرفه‌ای با رویکرد برنامه درسی پنهان و پرسش‌نامه هوش اخلاقی لنینک و کیل (۲۰۰۵) جهت جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز استفاده شد. در بخش کمی از نظرات دانشجویان دانشگاه‌های استان مازندران به تعداد ۳۸۱ نفر از مجموع ۴۷۵۰۷ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای براساس حوزه دانشگاهی استفاده شد. برای تحلیل داده‌های کیفی از سه مرحله کدگذاری باز و کدگذاری محوری و گزینشی و در بخش کمی نیز از آزمون معادلات ساختاری استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS²¹ و PLS انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که مقدار آماره تی (t-value) برای رابطه بین هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی برابر با ۱۶,۹۶۱ است. این مقدار خارج از بازه (۲,۵۸- تا ۲,۵۸) قرار دارد که نشان‌دهنده معنادار بودن این رابطه در سطح اطمینان ۹۹٪ است. بررسی ضرایب تی برای ابعاد مختلف هوش اخلاقی نشان می‌دهد که در ستکاری (۸۲,۹۳۴)، بخشش (۷۲,۷۵۸)، دل‌سوزی (۳۴,۴۴۷) و مسئولیت‌پذیری (۶۷,۰۷۳) همگی دارای مقادیر آماره تی بسیار بالا بوده و از سوی دیگر، ابعاد و مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای (مانند شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها) نیز دارای آماره تی بالاتر از ۲,۵۸ هستند، که نشان می‌دهد این متغیرها تأثیر معناداری بر توسعه هویت حرفه‌ای دارند.

نتیجه‌گیری: به طور کلی می‌توان بیان کرد که رابطه میان هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی به وضوح نشان می‌دهد که توسعه این دو عامل می‌تواند نقش مهمی در تربیت متخصصان متعهد و مسئولیت‌پذیر داشته باشد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Karim al-Nafs Z, Hosseinzadeh B, Hosseini Daron Kolai SZ. Studying the Effect of Professional Identity on Students' Moral Intelligence. Razi J Med Sci. 2024(10 Dec);31.85.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.

Studying the Effect of Professional Identity on Students' Moral Intelligence

Zahra Karim al-Nafs: PhD student of Educational Administration, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

Babak Hosseinzadeh: Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. (* Corresponding author) hosseinzadeh2002@gmail.com

Sayedeh Zahra Hosseini Daron Kolai: Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

Abstract

Background & Aims: In many cases, students with a weaker professional identity experience moral confusion when faced with challenging situations. Lack of a clear understanding of the professional role, lack of commitment to work values, and insufficient awareness of ethical responsibilities are among the factors that may negatively affect individuals' decisions. This becomes more important in educational environments, especially in fields that are directly related to the health and rights of individuals. One of the important challenges in this field is the impact of environmental and social factors on the formation of students' professional identities. Many people face pressures from their workplace, professors, and peers in their professional careers that can affect their adherence to ethical principles. In such circumstances, students who do not have a strong professional identity are more likely to deviate from ethical values. In addition, the lack of adequate training in professional ethics and the lack of emphasis on the development of professional identity in educational systems is another major challenge. Many educational programs mainly emphasize scientific and technical aspects and less attention is paid to topics such as strengthening professional identity and promoting moral intelligence. This causes students to encounter situations in real professional environments that they are not adequately prepared to manage. Another challenge is the lack of appropriate moral models in educational and professional environments. When students encounter examples of unethical behavior in academic and work environments, they may experience value conflicts and internalize ethical principles. In such circumstances, strengthening professional identity can be an important factor in increasing an individual's resistance to such challenges. Given the importance of this issue, educational and professional systems must develop well-established programs to strengthen professional identity and increase students' moral intelligence. Teaching ethical principles, creating practical opportunities for experiencing ethical decision-making, encouraging students to reflect on their professional roles, and providing appropriate role models can help reduce existing challenges. In general, strengthening professional identity not only increases students' commitment to ethical principles but also helps improve their professional performance and raise the moral level of society. Therefore, the present study aimed to investigate the effect of professional identity on students' moral intelligence.

Methods: The study method was a mixed method (qualitative and quantitative). To collect qualitative data in this study, semi-structured interviews were used in the form of a paradigmatic method. Of the total of 20 experts considered for the study based on the saturation rule, 10 were considered for this study. In the quantitative part, based on the criteria extracted from the qualitative phase, a researcher-made questionnaire of professional identity with a hidden curriculum approach and the moral intelligence questionnaire of Lenik and Keel (2005) were used to collect the required data. In the quantitative part, the opinions of students from universities in Mazandaran province, 381 out of a total of 47,507 people, were used with a stratified random sampling method based on the academic field. For the analysis of qualitative data, three stages of open coding, axial, and selective coding were used, and in the quantitative part, structural equation testing was used. Data analysis was performed using SPSS21 and PLS software.

Results: The results showed that the t-value for the relationship between professional identity and moral intelligence is 16.961. This value is outside the range (-2.58 to 2.58), which indicates

Keywords

Professional Identity,
Moral Intelligence,
Students

Received: 18/06/2024

Published: 10/12/2024

that this relationship is significant at the 99% confidence level. An examination of the t-values for different dimensions of moral intelligence shows that honesty (82.934), forgiveness (72.758), compassion (34.447), and responsibility (67.073) all have very high t-values, and on the other hand, the dimensions and components of professional identity (such as causal conditions, intervening conditions, strategies, and consequences) also have t-values higher than 2.58, indicating that these variables have a significant effect on the development of professional identity.

Conclusion: In general, it can be stated that the relationship between professional identity and moral intelligence clearly shows that the development of these two factors can play an important role in training committed and responsible professionals. Professional identity is one of the key concepts in personal and professional development, which means an individual's understanding and acceptance of his or her professional role, commitment to the principles and values of that profession, and internalization of the ethical standards associated with it. On the other hand, moral intelligence includes a set of cognitive, emotional, and behavioral skills that enable an individual to make informed ethical decisions and act responsibly in different situations. Research has shown that there is a positive and meaningful relationship between these two concepts, such that people who have a stronger professional identity make more informed ethical decisions when faced with different situations and observe ethical principles in their behaviors. Students with a high professional identity tend to be more committed to ethical values and professional standards and strive to be ethical in their educational and work environments. This is especially important in fields such as medicine, law, and engineering because decisions made in these areas can have profound effects on society and public welfare. Professional identity not only helps an individual better understand their duties but also makes them more resistant to unethical temptations and environmental pressures. In addition, professional identity increases a sense of responsibility. When an individual is aware of their professional status and considers themselves a member of a professional community, they will have a greater commitment to their behaviors. This sense of responsibility prevents unethical behaviors and disregard for professional values.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Karim al-Nafs Z, Hosseinzadeh B, Hosseini Daron Kolai SZ. Studying the Effect of Professional Identity on Students' Moral Intelligence. Razi J Med Sci. 2024(10 Dec);31.85.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

***This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.**

مقدمه

هویت حرفه‌ای یکی از مؤلفه‌های اساسی در شکل‌گیری شخصیت شغلی افراد است که تأثیرات گسترده‌ای بر رفتارهای اخلاقی آنان دارد (۱). در محیط‌های آموزشی و حرفه‌ای، دانشجویان با چالش‌های متعددی مواجه می‌شوند که می‌تواند بر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی آنان تأثیر بگذارد (۲). مسئله‌ای که در این زمینه مطرح می‌شود، این است که ضعف در هویت حرفه‌ای می‌تواند منجر به کاهش پایبندی به اصول اخلاقی شود و در نهایت بر کیفیت عملکرد حرفه‌ای افراد اثر منفی بگذارد (۳). در بسیاری از موارد، دانشجویانی که از هویت حرفه‌ای ضعیف‌تری برخوردارند، در مواجهه با موقعیت‌های چالش‌برانگیز، دچار سردرگمی اخلاقی می‌شوند (۴). نبود درک روشن از نقش حرفه‌ای، فقدان تعهد نسبت به ارزش‌های کاری و نداشتن آگاهی کافی از مسئولیت‌های اخلاقی، از جمله عواملی هستند که ممکن است بر تصمیمات افراد تأثیر منفی بگذارند (۵). این امر در محیط‌های آموزشی، به‌ویژه در رشته‌هایی که ارتباط مستقیم با سلامت و حقوق افراد دارند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. یکی از چالش‌های مهم در این زمینه، تأثیر عوامل محیطی و اجتماعی بر شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دانشجویان است (۶). بسیاری از افراد در مسیر حرفه‌ای خود با فشارهایی از سوی محیط کار، اساتید و هم‌تایان خود روبه‌رو می‌شوند که می‌تواند بر پایبندی آنان به اصول اخلاقی تأثیرگذار باشد (۷). در چنین شرایطی، دانشجویانی که دارای هویت حرفه‌ای مستحکم نیستند، بیشتر در معرض انحراف از ارزش‌های اخلاقی قرار می‌گیرند (۸).

علاوه بر این، نبود آموزش‌های کافی در زمینه اخلاق حرفه‌ای و عدم تأکید بر توسعه هویت حرفه‌ای در نظام‌های آموزشی، یکی دیگر از چالش‌های اساسی محسوب می‌شود. بسیاری از برنامه‌های آموزشی عمدتاً بر جنبه‌های علمی و فنی تأکید دارند و کمتر به مباحثی مانند تقویت هویت حرفه‌ای و ارتقای هوش اخلاقی پرداخته می‌شود (۹). این موضوع باعث می‌شود که دانشجویان در محیط‌های حرفه‌ای واقعی با موقعیت‌هایی مواجه شوند که آمادگی کافی برای مدیریت آن‌ها را ندارند (۱۰). چالش دیگر، نبود الگوهای اخلاقی مناسب در محیط‌های آموزشی و حرفه‌ای است. زمانی که

دانشجویان با نمونه‌هایی از رفتارهای غیراخلاقی در محیط‌های دانشگاهی و کاری مواجه می‌شوند، ممکن است دچار تعارض‌های ارزشی شده و درونی‌سازی اصول اخلاقی برای آن‌ها دشوارتر شود (۱۱). در چنین شرایطی، تقویت هویت حرفه‌ای می‌تواند عاملی مهم در افزایش مقاومت فرد در برابر این گونه چالش‌ها باشد (۱۲). با توجه به اهمیت این مسئله، لازم است که نظام‌های آموزشی و حرفه‌ای، برنامه‌های مدونی را برای تقویت هویت حرفه‌ای و افزایش هوش اخلاقی دانشجویان تدوین کنند. آموزش اصول اخلاقی، ایجاد فرصت‌های عملی برای تجربه تصمیم‌گیری‌های اخلاقی، تشویق دانشجویان به تأمل در نقش حرفه‌ای خود و فراهم آوردن الگوهای مناسب، می‌تواند به کاهش چالش‌های موجود کمک کند (۱۳). به‌طور کلی، تقویت هویت حرفه‌ای نه تنها موجب افزایش تعهد دانشجویان به اصول اخلاقی می‌شود، بلکه به بهبود عملکرد حرفه‌ای آن‌ها و ارتقای سطح اخلاقی جامعه نیز کمک خواهد کرد. از این رو هدف مطالعه حاضر بررسی تأثیر هویت حرفه‌ای بر هوش اخلاقی دانشجویان بود.

روش کار

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش آمیخته (کیفی و کمی) می‌باشد که در کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد باجل با کد IR.IAU.BABOL.REC.1403.069 به تصویب رسید. در بخش کیفی از روش داده بنیاد با رویکرد تحلیل مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته با خبرگان با توجه به مدل پارادایمی اشتراووس و کوربین و در بخش کمی چون به بررسی وضعیت موجود پرداخته شد از روش توصیفی از نوع پیمایشی استفاده شد. داده‌ها در این پژوهش به دو طریق زیر انجام گرفت: روش کتابخانه‌ای: هر محقق قبل از شروع پژوهش در مورد موضوعی ویژه، ناگزیر از مراجعه به کتابخانه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات برای پژوهش علمی بود. در این پژوهش، از روش کتابخانه‌ای در بخش مبانی نظری و بررسی دیدگاه‌های صاحب‌نظران و تدوین پیشینه‌ی تحقیق پیرامون موضوع پژوهش استفاده شد و محقق با بررسی و مراجعه به اسناد و مدارک در کتابخانه‌ها و سایت‌های مختلف به جمع‌آوری ادبیات

درصد را زنان تشکیل دادند که ۸,۴ درصد از نمونه گروه خبرگان در گروه سنی کمتر از ۴۵ سال، ۴۱/۶ درصد در گروه سنی ۴۶ تا ۵۰ سال و ۲۵ درصد در گروه سنی بالای ۵۱ سال قرار دارند. خبرگان شرکت کننده در تحقیق در رشته مدیریت آموزشی (۴ نفر (۴۰ درصد))، سیاستگذاری آموزشی (۳ نفر (۳۰ درصد)) و برنامه ریزی آموزشی (۳ نفر (۳۰ درصد)) بودند. در خصوص یافته های توصیفی تحقیق پیرامون اطلاعات افراد شرکت کننده در بخش کمی تحقیق باید گفت که ۶۲,۲ درصد از نمونه آماری شرکت کننده در تحقیق را مردان و ۳۷/۸ درصد را زنان تشکیل دادند. ۲۴/۳ درصد از نمونه آماری در گروه سنی کمتر از ۲۰ سال، ۵۶/۷ درصد در گروه سنی ۲۱ تا ۲۳ سال و ۱۹ درصد در گروه سنی بالای ۲۳ سال قرار دارند. همچنین ۷۵/۶ درصد از نمونه آماری دارای در سطح کارشناسی و ۲۴/۴ درصد در سطح کارشناسی ارشد بودند. در خصوص موضوع اصلی پژوهش پیرامون مدل تأثیر هویت حرفه‌ای با رویکرد برنامه درسی پنهان بر هوش اخلاقی دانشجویان دانشگاه‌های استان مازندران خروجی آزمون معادلات ساختاری در نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۱ ارائه می‌گردد. همانطور که در نمودار ۱ مشخص است، متغیر "هویت حرفه‌ای" به‌عنوان متغیر مستقل و "هوش اخلاقی" به‌عنوان متغیر وابسته مشخص شده‌اند. مقدار ضریب مسیر بین این دو متغیر ۰/۳۸۸ است که نشان‌دهنده یک ارتباط مثبت و معنادار است. این مقدار بیان می‌کند که هویت حرفه‌ای دانشجویان تأثیر مستقیمی بر افزایش سطح هوش اخلاقی آن‌ها دارد. هویت حرفه‌ای شامل چندین بعد و مؤلفه است که بر روی آن اثرگذار هستند. ارتباط این مؤلفه‌ها با هویت حرفه‌ای و در نهایت تأثیر آن‌ها بر هوش اخلاقی مورد بررسی قرار گرفته است. در زیر تحلیل ابعاد مختلف آورده شده است: شرایط علی (۰/۳۴۰): این مؤلفه تأثیر مستقیمی بر هویت حرفه‌ای دارد و نشان می‌دهد که شرایط علی (مانند عوامل فردی و محیطی) در شکل‌گیری هویت حرفه‌ای تأثیر بسزایی دارند. شرایط زمینه‌ای (۰/۲۵۴): این مؤلفه نیز تأثیر متوسطی بر

تحقیق پرداخت. روش میدانی: گردآوری داده‌ها به روش میدانی در این پژوهش در دو مرحله کیفی و کمی انجام شد. برای جمع‌آوری داده‌های کیفی در این پژوهش از مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته در قالب روش پارادایمی استفاده شد. از مجموع ۲۰ خبره در نظر گرفته شده برای تحقیق بر اساس قانون اشباع ۱۰ نفر برای این تحقیق در نظر گرفته شد. در بخش کمی براساس معیارهای استخراج شده از مرحله کیفی به طراحی پرسش‌نامه محقق ساخته هویت حرفه‌ای با رویکرد برنامه درسی پنهان و پرسش‌نامه هوش اخلاقی لیک و کیل (۲۰۰۵) جهت جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز استفاده شد. در بخش کمی از نظرات دانشجویان دانشگاه‌های استان مازندران به تعداد ۳۸۱ نفر از مجموع ۴۷۵۰۷ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای براساس حوزه دانشگاهی استفاده شد.

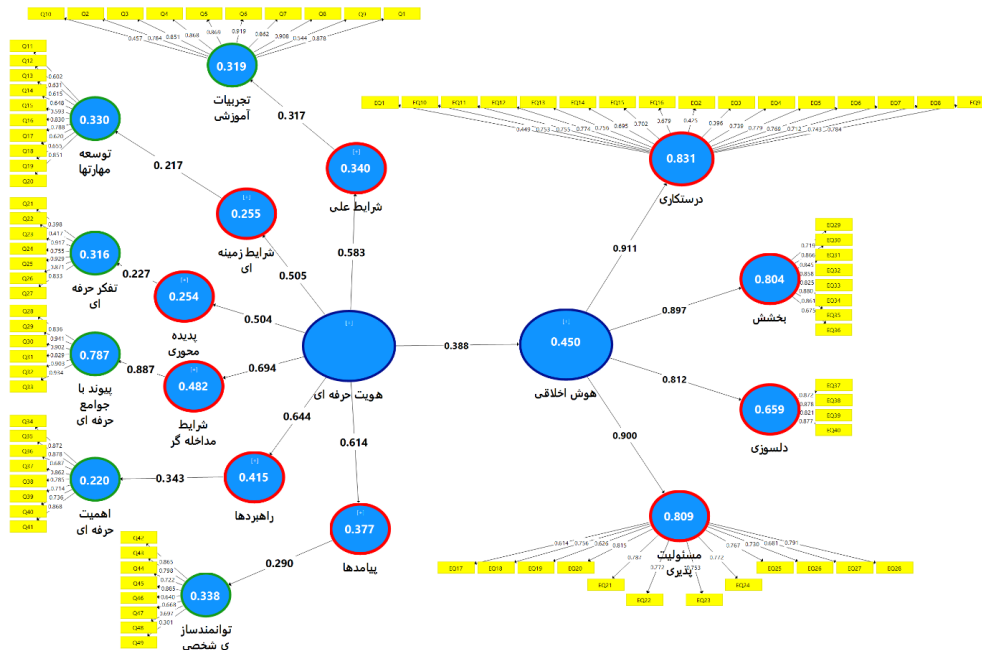
برای تحلیل داده‌های کیفی در حین انجام مرحله کیفی در قالب روش پارادایمی پژوهش از سه مرحله کدگذاری باز و کدگذاری محوری و گزینشی استفاده شد. بنابراین در مرحله اول ابعاد اصلی و مؤلفه‌ها بر اساس فرآیند کدگذاری باز و محوری و گزینشی داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها و انجام عمل پالایش، کدهای مفهومی ارائه شد و اولویت هر یک از عوامل بر اساس فراوانی مفاهیم ذکر شده در مصاحبه‌ها مشخص شد و سپس در قالب پرسشنامه اولیه و نهایی بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی، از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی شامل فراوانی، درصد فراوانی، نمودار، جدول، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. در بخش آمار استنباطی جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و آزمون معادلات ساختاری استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS₂₁ و PLS انجام گرفت.

یافته‌ها

افراد مشارکت کننده در بخش کیفی تحقیق به لحاظ اطلاعات جمعیت شناختی حائزموارد زیر بودند. ۷۵ درصد خبرگان شرکت کننده در تحقیق را مردان و ۲۵

مسئولیت‌پذیری (۰/۸۰۹): مسئولیت‌پذیری از دیگر ابعاد تأثیرگذار هوش اخلاقی است که نقش مهمی در رفتار اخلاقی دانشجویان ایفا می‌کند. نتایج مدل نشان می‌دهد که هویت حرفه‌ای دانشجویان به صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق ابعاد مختلف بر هوش اخلاقی تأثیرگذار است. مؤلفه‌هایی نظیر شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، راهبردها و پیامدها تأثیر مثبتی بر هویت حرفه‌ای دارند و در نهایت این هویت بر توسعه هوش اخلاقی و ابعاد آن (مانند درستکاری، دلسوزی، بخشش و مسئولیت‌پذیری) اثرگذار است و بیانگر آنست که برنامه‌ریزی آموزشی و سیاست‌های دانشگاهی باید به گونه‌ای باشد که هویت حرفه‌ای دانشجویان تقویت شده و از این طریق هوش اخلاقی آن‌ها ارتقا یابد.

هویت حرفه‌ای دارد. شرایط زمینه‌ای شامل عوامل اجتماعی، فرهنگی و دانشگاهی است که در هویت‌یابی حرفه‌ای نقش ایفا می‌کنند. پدیده محوری (۰/۴۸۲): این مقدار نشان می‌دهد که پدیده محوری یا همان ماهیت اصلی هویت حرفه‌ای یکی از عوامل مهم در شکل‌گیری آن است. شرایط مداخله‌گر (۰/۴۱۵): شرایطی که به عنوان عوامل میانجی یا مداخله‌گر تأثیر می‌گذارند، ارتباط نسبتاً قوی با هویت حرفه‌ای دارند. راهبردها (۰/۳۷۷): راهبردهای مرتبط با توسعه هویت حرفه‌ای تأثیر قابل توجهی بر آن دارند. پیامدها (۰/۳۳۸): این مؤلفه نشان می‌دهد که خروجی‌های مرتبط با هویت حرفه‌ای نیز در مسیر تأثیرگذاری قرار دارند. هوش اخلاقی که متغیر وابسته اصلی در این مدل است، خود

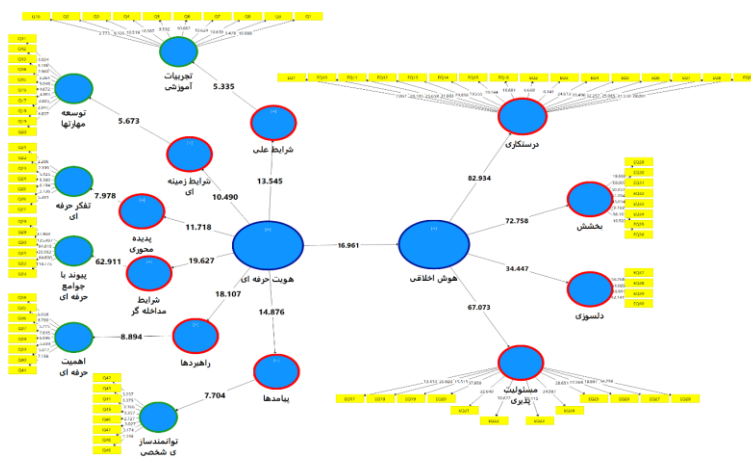
نمودار ۱- رابطه بین هویت حرفه‌ای با رویکرد برنامه درسی پنهان بر هوش اخلاقی دانشجویان دانشگاه‌های استان مازندران در حالت تخمین ضرایب

در مدل ارائه شده در نمودار ۲ و جدول شماره ۱، مقدار آماره تی (t-value) برای رابطه بین هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی برابر با ۱۶/۹۶۱ است. این مقدار خارج از بازه (-۲/۵۸ تا ۲/۵۸) قرار دارد که نشان‌دهنده معنادار بودن این رابطه در سطح اطمینان ۹۹٪ است. به این معنا که هویت حرفه‌ای با رویکرد برنامه درسی

دارای چندین بعد و مؤلفه مهم است: درستکاری (۰/۸۳۱): این مقدار نشان می‌دهد که درستکاری به شدت تحت تأثیر هوش اخلاقی قرار دارد. بخشش (۰/۸۰۴): بخشش نیز به عنوان یکی از ابعاد اصلی هوش اخلاقی مطرح است. دلسوزی (۰/۶۵۹): این مؤلفه نقش قابل توجهی در توسعه هوش اخلاقی دارد.

تأثیر مثبت و معناداری بر هوش اخلاقی دانشجویان دارد. این نتیجه با پژوهش پورچانگزی (Poorchangizi) و همکاران (۲۰۱۹) (۳) و مک کی (Mackay) و همکاران (۲۰۲۲) (۱۱) همسو است. هویت حرفه‌ای یکی از مفاهیم کلیدی در رشد فردی و حرفه‌ای است که به معنای درک و پذیرش فرد از نقش حرفه‌ای خود، تعهد به اصول و ارزش‌های آن حرفه و درونی‌سازی استانداردهای اخلاقی مرتبط با آن می‌باشد (۱۳). از سوی دیگر، هوش اخلاقی شامل مجموعه‌ای از مهارت‌های شناختی، عاطفی و رفتاری است که فرد را

پنهان تأثیر معناداری بر هوش اخلاقی دانشجویان دارد. همچنین، بررسی ضرایب تی برای ابعاد مختلف هوش اخلاقی نشان می‌دهد که درستکاری (۸۲/۹۳۴)، بخشش (۷۲/۷۵۸)، دلسوزی (۳۴/۴۴۷) و مسئولیت‌پذیری (۶۷/۰۷۳) همگی دارای مقادیر آماره تی بسیار بالا بوده و تأثیر مثبت و معنادار هویت حرفه‌ای را بر این مؤلفه‌های هوش اخلاقی تأیید می‌کنند. از سوی دیگر، ابعاد و مؤلفه‌های هویت حرفه‌ای (مانند شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها) نیز دارای آماره تی بالاتر از ۲/۵۸ هستند، که نشان می‌دهد این متغیرها

نمودار ۲- رابطه بین هویت حرفه‌ای با رویکرد برنامه درسی پنهان بر هوش اخلاقی دانشجویان دانشگاه‌های استان مازندران در حالت معنی داری ضرایب

جدول ۱- نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل مسیر

متغیرها	SD	سطح معنی داری	آماره t	ضریب استاندارد
تأثیر هویت حرفه‌ای بر رویکرد برنامه درسی پنهان بر هوش اخلاقی دانشجویان دانشگاه‌های استان مازندران	۰/۰۲۴	۰/۰۰۰	۱۶/۹۶۱	۰/۳۸۸

قادر می‌سازد تا تصمیمات اخلاقی آگاهانه بگیرد و در موقعیت‌های مختلف، عملکردی مسئولانه داشته باشد. تحقیقات نشان داده‌اند که بین این دو مفهوم رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد، به طوری که افرادی که هویت حرفه‌ای قوی‌تری دارند، در مواجهه با موقعیت‌های مختلف، تصمیمات اخلاقی آگاهانه‌تری اتخاذ می‌کنند و در رفتارهای خود اصول اخلاقی را رعایت می‌کنند (۸). دانشجویانی که از هویت حرفه‌ای بالایی برخوردارند، معمولاً به ارزش‌های اخلاقی و استانداردهای حرفه‌ای پایبندتر هستند و در محیط‌های آموزشی و کاری خود

تأثیر معناداری بر توسعه هویت حرفه‌ای دارند. با توجه به مقادیر تی، می‌توان نتیجه گرفت که برنامه‌های درسی پنهان دانشگاهی در تقویت هویت حرفه‌ای دانشجویان نقش مؤثری دارند و این هویت حرفه‌ای به‌طور مستقیم بر هوش اخلاقی آنان تأثیرگذار است. بنابراین، سیاست‌گذاران آموزشی باید بر بهبود راهبردهای پنهان درسی جهت افزایش هوش اخلاقی تمرکز کنند.

بحث

نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که هویت حرفه‌ای

حرفه‌ای روشنی را شکل داده‌اند، کمتر دچار سردرگمی اخلاقی می‌شوند و بهتر می‌توانند موقعیت‌های دشوار را مدیریت کنند (۷).

برای تقویت هویت حرفه‌ای و افزایش هوش اخلاقی در دانشجویان، لازم است که دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی برنامه‌های جامعی را طراحی کنند. آموزش اصول و ارزش‌های حرفه‌ای از طریق دوره‌های آموزشی، کارگاه‌های عملی و مطالعات موردی می‌تواند نقش مهمی در توسعه هویت حرفه‌ای دانشجویان داشته باشد (۱۲). همچنین ایجاد فرصت‌های کارآموزی و تعامل با متخصصان حرفه‌ای به دانشجویان کمک می‌کند تا درک بهتری از جایگاه حرفه‌ای خود پیدا کنند (۱۰). علاوه بر این، فرهنگ‌سازی در محیط‌های دانشگاهی برای ترویج اخلاق حرفه‌ای، ارائه مشاوره‌های حرفه‌ای و استفاده از روش‌های تدریس مبتنی بر تحلیل موقعیت‌های اخلاقی می‌تواند تأثیرات مثبتی بر تقویت هویت حرفه‌ای و افزایش هوش اخلاقی دانشجویان داشته باشد. رابطه میان هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی به وضوح نشان می‌دهد که توسعه این دو عامل می‌تواند نقش مهمی در تربیت متخصصان متعهد و مسئولیت‌پذیر داشته باشد (۲). تقویت هویت حرفه‌ای از طریق آموزش، تجربه عملی و فرهنگ‌سازی اخلاقی در دانشگاه‌ها و محیط‌های آموزشی می‌تواند زمینه‌ساز رشد دانشجویانی شود که نه تنها از نظر علمی و مهارتی توانمند هستند، بلکه از نظر اخلاقی نیز تعهد بالایی نسبت به ارزش‌های حرفه‌ای خود دارند (۸). در نتیجه، سرمایه‌گذاری در زمینه تقویت هویت حرفه‌ای و آموزش اخلاق حرفه‌ای، نه تنها موجب بهبود عملکرد فردی می‌شود، بلکه به ارتقای سطح اخلاقی و حرفه‌ای جامعه نیز کمک خواهد کرد.

پیشنهادات

برای بهبود دقت نتایج، پیشنهاد می‌شود از روش‌های ترکیبی مانند مصاحبه‌های عمیق و مشاهده رفتارهای واقعی برای ارزیابی هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی استفاده شود. همچنین، انجام مطالعات تطبیقی در میان دانشگاه‌های مختلف و رشته‌های گوناگون می‌تواند به تعمیم‌پذیری یافته‌ها کمک کند. علاوه بر این، طراحی

سعی می‌کنند به اصول اخلاقی متعهد باشند. این امر به‌ویژه در رشته‌هایی مانند پزشکی، حقوق و مهندسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا تصمیمات اتخاذ شده در این حوزه‌ها می‌تواند تأثیرات عمیقی بر جامعه و رفاه عمومی داشته باشد (۴). هویت حرفه‌ای نه تنها به فرد کمک می‌کند که درک بهتری از وظایف خود داشته باشد، بلکه موجب می‌شود تا در برابر وسوسه‌های غیراخلاقی و فشارهای محیطی مقاومت بیشتری نشان دهد. علاوه بر این، هویت حرفه‌ای موجب افزایش حس مسئولیت‌پذیری می‌شود. زمانی که فردی به جایگاه حرفه‌ای خود آگاه باشد و خود را عضوی از یک جامعه حرفه‌ای بداند، تعهد بیشتری نسبت به رفتارهای خود خواهد داشت. این احساس مسئولیت‌پذیری مانع از بروز رفتارهای غیراخلاقی و نادیده گرفتن ارزش‌های حرفه‌ای می‌شود (۹). برای مثال، دانشجویی که هویت حرفه‌ای قوی‌تری دارد، در هنگام انجام فعالیت‌های علمی یا پژوهشی، به رعایت اصول امانت‌داری علمی، صداقت در پژوهش و عدم سرقت ادبی توجه بیشتری خواهد داشت. هویت حرفه‌ای همچنین به توسعه خودتنظیمی اخلاقی کمک می‌کند. خودتنظیمی اخلاقی به توانایی فرد در کنترل رفتارهای خود بر اساس ارزش‌های اخلاقی و استانداردهای حرفه‌ای اشاره دارد. دانشجویی که هویت حرفه‌ای بالاتری دارد، در تصمیم‌گیری‌های خود کمتر دچار تردید و تعارض خواهد شد، زیرا اصول اخلاقی درونی‌شده‌ای دارد که او را در جهت رفتار صحیح هدایت می‌کند. این امر موجب می‌شود که فرد در موقعیت‌های چالش‌برانگیز، تصمیماتی آگاهانه و مبتنی بر اصول اخلاقی بگیرد. تعارضات اخلاقی یکی از چالش‌هایی است که بسیاری از دانشجویان و متخصصان در طول مسیر حرفه‌ای خود با آن مواجه می‌شوند. زمانی که فرد بین چندین گزینه اخلاقی متضاد قرار می‌گیرد، ممکن است دچار اضطراب و استرس شود. داشتن هویت حرفه‌ای قوی می‌تواند نقش مهمی در کاهش این تعارضات داشته باشد، زیرا فرد با تکیه بر ارزش‌های حرفه‌ای خود قادر خواهد بود تصمیماتی بگیرد که کمترین تعارض را با اصول اخلاقی داشته باشد. دانشجویانی که در طول دوران تحصیل خود هویت

اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل و با کد اخلاقی به شناسه IR.IAU.BABOL.REC.1403.069 انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

بابک حسین زاده نگارش مقاله و سیده زهرا حسینی درون کلاسی ویراستاری مقاله را برعهده داشتند و زهرا کریم النفس داده‌ها را تجزیه، تحلیل و آن را تفسیر کرد.

References

1. Poorchangizi B, Farokhzadian J, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Borhani F. The importance of professional values from nursing students' perspective. BMC Nurs. 2019;18:26.
2. Ranar H, Joolae S, Vedadhir A, Abbasszadeh A, Bernstein C. An evolutionary route for the moral development of nursing students: a constructivist grounded theory. J Nurs Res. 2018;26(3):158-167.
3. Poorchangizi B, Borhani F, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Farokhzadian J. The relationship between nurses' professional values and ethical climate in hospitals. J Nurs Scholarsh. 2019;51(3):294-302.
4. Kai Z, shktorab T, Mohammadi E, Abedi HA. Using a hybrid model for concept analysis of professional socialization in nursing. Electron Physician. 2017;9(6):4553-4560.
5. Monro LV, ees CE, Hu W. Differences in medical students' explicit discourses of professionalism: acting, representing, becoming. Med Educ. 2011;45(6):585-602.
6. Cruess RC, rue SR, Boudreau JD, Snell L, Steinert Y. A schematic representation of the professional identity formation and socialization of medical students and residents: a guide for medical educators. Acad Med. 2015;90(6):718-725.
7. Goldie J. Tformion of professional identity in medical students: considerations for educators. Med Teach. 2012;34(9):e641-e648.
8. Johnson M, CowLS, Ison I, Young H. Professional identity and nursing: contemporary theoretical developments and future research challenges. Int Nurs Rev. 2012;59(4):562-569.
9. Fitzgerald C, Bron C. he role of curriculum in professional identity formation in radiography students. Radiography (Lond). 2020;26(1):31-35.
10. Wilson I, Cowin LS, hnsion, Young H. Professional identity in medical students: pedagogical challenges to medical education. Teach Learn Med. 2013;25(4):369-373.
11. Mackay S, Matsuno K, Migan Taylor D. Professional identity development in medical

برنامه‌های آموزشی مبتنی بر ارتقای هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی از طریق آموزش عملی، کارگاه‌های اخلاق حرفه‌ای و شبیه‌سازی موقعیت‌های واقعی می‌تواند در بهبود این دو عامل در دانشجویان مؤثر باشد.

محدودیت‌ها

یکی از محدودیت‌های این پژوهش، وابستگی داده‌ها به خوداظهاری دانشجویان است که ممکن است تحت تأثیر عوامل فردی مانند تمایلات شخصی یا نگرش‌های اجتماعی قرار گیرد. همچنین، تعمیم‌پذیری نتایج به دلیل انتخاب نمونه از یک محیط آموزشی خاص محدود بوده و ممکن است در سایر دانشگاه‌ها یا رشته‌های تحصیلی نتایج متفاوتی مشاهده شود. علاوه بر این، بررسی رابطه بین هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی تحت تأثیر متغیرهای مختلفی مانند فرهنگ، نظام آموزشی و تجربیات شخصی دانشجویان قرار دارد که کنترل کامل آن‌ها در یک پژوهش امکان‌پذیر نیست.

نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی دانشجویان با یکدیگر ارتباط معناداری دارند. توسعه هویت حرفه‌ای به رشد هوش اخلاقی کمک کرده و دانشجویان را در تصمیم‌گیری‌های اخلاقی و رفتارهای حرفه‌ای توانمندتر می‌سازد. افرادی که هویت حرفه‌ای قوی‌تری دارند، در مواجهه با چالش‌های اخلاقی، اصول و ارزش‌های حرفه‌ای را بهتر رعایت می‌کنند. از سوی دیگر، هوش اخلاقی می‌تواند به تقویت تعهد و مسئولیت‌پذیری حرفه‌ای کمک کند. این رابطه نشان می‌دهد که برنامه‌های آموزشی باید بر توسعه همزمان این دو عامل تأکید داشته باشند. با توجه به اهمیت این موضوع، تقویت هویت حرفه‌ای و هوش اخلاقی می‌تواند منجر به تربیت متخصصانی متعهد و کارآمد شود. بنابراین، لازم است سیاست‌گذاران آموزشی راهکارهای مناسبی برای پرورش این ویژگی‌ها در دانشجویان تدوین کنند.

ملاحظات اخلاقی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری زیر نظر کمیته

students: a scoping review. *Med Educ.* 2022;56(3):311-324.

12. Rees CE, Monrouxe LV. Who you want to be? Key considerations in developing professional identities in medicine. *Med J Aust.* 2018;209(5):202-203.

13. Holden MD, Buck E, Clark M, Trumble J. Professional identity formation in medical education: the convergence of multiple domains. *HEC Forum.* 2012;24(4):245-255.